

boekbespreking

Samir Bantal, JaapJan Berg, Kees van der Hoeven, Anne Luijten, ARCHITECTUUR IN NEDERLAND, Jaarboek 2010/2011. NAI Uitgevers, 180 pagina's, 39,50 euro
ISBN 978-90-5662-806-2

Detroit aan de Maas

verschenen in Binnenlands Bestuur, 1 juli 2011
copyright Carien Overdijk

Het nieuwste Architectuurjaarboek geeft wethouder Karakus van Rotterdam ervan langs. In een scherp essay stelt architect en projectontwikkelaar Samir Bantal dat Rotterdam een 'Detroit aan de Maas' aan het worden is: een 'compulsieve bouwwoede' bevordert de leegstand van bestaande winkels en kantoren. Het 'zieke' Rotterdam zou uiteindelijk 'gedrogeerd met een overdosis architectuur' achterblijven. 'En wat doet de wethouder ruimtelijke ordening? Die juicht deze therapieën toe. Het past in de gedachte dat vooral de markt de stad laat weten hoe haar ambities te verwezenlijken zijn.'

bouwdrift

De aanklacht is ook te lezen als een waarschuwing aan andere bestuurders met ongeremde bouwdrift op A-locaties. Zo verwijst de auteur naar de in HP/De Tijd gesignaleerde 'Sloterdijkconstructie', waarmee projectontwikkelaar OVG miljoenen subsidies binnenhaalde voor duurzame kantorennieuwbouw rond station Sloterdijk in Amsterdam. En daarmee nóg meer Amsterdamse kantoruimte leegzoog. Zoals bekend heeft de vastgoedcrisis zich doorvertaald in architectenmalaise. Aan het jongste Jaarboek is deze malaise niet direct af te zien. Traditiegetrouw schitteren hierin dertig inventieve ontwerpen, een - subjectieve, geheel door de smaak van de redactie bepaalde - selectie uit ruim 400 inzendingen van vorig jaar opgeleverde gebouwen. Het merendeel hiervan is natuurlijk nog voor de crisis geïnitieerd en gefinancierd.

woonhuizen

Bij nadere beschouwing valt wel op dat nog maar twee kantoorgebouwen de selectie haalden, minder dan ooit tevoren. Ook hadden slechts negen projecten een overheid als opdrachtgever, terwijl de overheid van oudsher de mooiste opdrachten te vergeven heeft. Er zijn ook slechts twee iconische hoogstandjes (het omstreden geveltjeshotel in Zaanstad en een knalgroen, vreemd afgeschuind gebouw voor het universitaire Centrum voor Levenswetenschappen in Groningen). Ook kenmerkend aan deze selectie is het recordaantal particuliere woningen - vijf - die wél in crisistijd ontstonden. Merendeels bescheiden van afmetingen, betonen deze duurzame en ingenieus ingedeelde woonhuizen zich een crisisbestendig alternatief voor fantasieloze projectbouw.

herontwikkeling

Het meest veelzeggende record in dit jaarboek is echter een achttal imposante voorbeelden van herontwikkeling: de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (Architectuurstudio HH), de Politieacademie in Apeldoorn (atelier Pro), de Lichttoren in Eindhoven (awg architecten), de Rechtbank in Haarlem (Bakers Architecten), het Nationaal Glasmuseum in Leerdam (bureau SLA), woonflat Dillenburg in Leidschendam

(Heren 5), ateliers in een oude turfcentrale in Veendam (Onix) en een Rotterdams woonhuis (Studio Rolf.fr/Zecc).

ondernemend

De jonge Jaarboekredactie huilt niet mee met de branche, die klaagt dat het huidige kabinet het architectuurbeleid verkwanselt. Het wegstoppen van het Atelier Rijksbouwmeester in het departement van Binnenlandse Zaken komt niet eens aan de orde, en de 'lege portemonnee' van de overheid zou volgens het voorwoord geen al te groot probleem zijn. Deze stellingname tekent een nieuwe, ondernemende generatie architecten. Het is te hopen dat zij de beleden urgentie van herontwikkeling met spontane initiatieven kracht bijzetten.